

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

*JEL KOD: M-Y *** ID:440 K:276*

<http://www.akademikbakis.org>

KAFKASYA'DAN KARADENİZ'E SÜRDÜRÜLEBİLİR GÜVENLİK: KAFKASYA'NIN KADİM HALKLARI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Cahit ASLAN

*Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü,
Felsefe Grubu Öğretmenliği Ana Bilim Dalı*

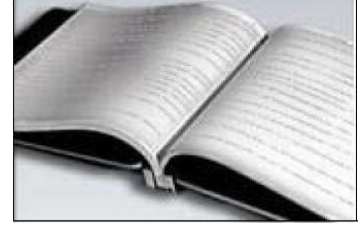
Özet: Kafkasya'da 'Sürdürülebilir Güvenlik' sürecinde sürdürülebilir bir güvenlik için bazen bilinen paradigmalardan dışına çıkmak, anlaşılabilirliği açısından daha uygundur. Örneğin Küresel Güçler arasındaki dengelerin büyük devletlere, oradan bölgesel devletlere ve nihayet yerel güçlere kaydığı yukarıdan aşağıya tasarlanmış tümdengelimci bir süreci içeren bir paradigma -güçlüler arasında bir dengeyi içeren bu tür paradigma güçlü argümanlara sahip olma özelliğini taşıyor olmakla beraber- sürdürülebilir bir güvenlik, özellik soğuk savaş sonrası ve küreselleşmenin etkisiyle (bazen de küreyelleşme) de yerel güçlerden bölgesel devletlere oradan da küresel güçlere doğru düzenlenerek aşağıdan yukarı bir paradigmanın desteğiyle ancak işlerlik kazanabilecektir. İşte Kafkasya'da, özelde de Kuzey Kafkasya'da sürdürülebilir bir güvenlik olanakları için bölgenin sosyolojik, tarihsel, antropolojik özellikleriyle bakılan aşağıdan yukarı analizlerin yapılması gerekir.

Anahtar Kelime: Kafkasya, Güvenlik, Abhazya, Kafkas Yerel İstikrar Paketi, Güç Dengesi

FROM THE CAUCASUS TO THE BLACK SEA SUSTAINABLE SECURITY: AN ASSESSMENT OF THE ANCIENT PEOPLES OF THE CAUCASUS

Abstrac: In the process of "Security and Cooperation in the Caucasus ", it may sometimes be necessary to leave the known paradigms to sustain security. For example, there exists a paradigm including a bottom up process and deriving from the balance among the global powers shifting to large states from which to regional states and finally to local forces. Such kind of paradigm based on the balance among the powers has strong arguments. However, a sustainable safety can only be possible with the support of a bottom up paradigm grounded on a shifting process, especially due to post cold war and globalization effects, from local powers to regional states from which to global powers. Here in Caucasus, the North Caucasus region in particular for a sustainable security interests of the sociological, historical, anthropological features views of the bottom-up analysis must be carried out.

Key Words: Caucasia, Security, Abkhazia, Local Stability Pact for the Caucasus, Balance of Power

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

1. GİRİŞ

Kafkasya’da ‘Sürdürülebilir Güvenlik’ konulu bir çalışma uluslararası ilişkiler alanı içerisinde değerlendiriliyor olsa da bu ilişkilerin analizinde bölgesel veriler dikkate alınmak zorundadır. Özellikle bölgenin sosyolojik, tarihsel ve antropolojik özellikleri önemlidir. Aksi halde uluslararası ilişkiler alanına ilişkin söylenenler afakî ifadelerin ötesine geçmeyecek “görünenin yüzeyselliğine mahkûm olacaktır” (Davutoğlu, 2013: 5). 21. yüzyılda yeni güvenlik anlayışları da bu yüzeysellikten kurtulmayı dile getirmektedir. Küreselleşme sürecinin yaşandığı günümüzde sosyal stratejik analizler zorunlu hale gelmiştir.

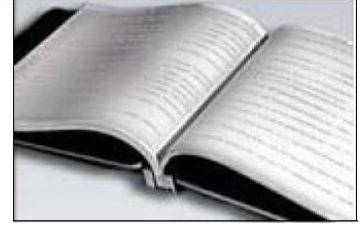
Dünya tarihine bakıldığında savaş sanatlarının ve aynı şekilde savunma sanatlarının da tarihidir. Her iki tarihe de birlikte göz önünde bulundurulduğunda ise ‘Sosyal Stratejik’ boyutları hesaba katılmamış bütün savaşların uzun vadede kaybedildiği görülecektir. Bu olgunun tipik örnekleri 300 yıldır süren Kafkasya savaşlarıdır. Bu bölgede geçen savaşlarda tarihin en acı ve feci olayları yaşandı. Hatta sonuçları bakımından değerlendirildiğinde Kafkasya’nın Müslüman halklarının yaşadığı olaylar, dünyanın en büyük ulusal trajedilerinden biri olarak görülebilir. Önemli bir nüfus yerlerinden yurtlarından edildi. Yerlerinden yurtlarından edilenlerin büyük çoğunluğu da Türkiye’de bulunmaktadır. Bu yüzden ‘Kafkasya’da yağmur yağsa

Türkiye’de birçok şemsiye açılır’. Yerlerinde yurtlarında kalmayı başaran çok az nüfusun ise yapay olarak siyasal bölgelere bölündü. Stalin döneminden kalma siyasi coğrafya açısından özellikle değişik bölgelere ayrıldı. Buradaki temel kaygının nedeni, tarihin derinliklerinde yatmaktadır. Çünkü esas olarak Kafkas-Rus savaşları, birçok zıt kuvvetlerin çatışma halinde olduğu bir ortamda meydana gelmiştir. Yüzyıllardır çok çeşitli güçlerin mücadele alanı olmuştur. Bu mücadele çok boyutludur: ‘Küresel ile yerelin, Doğu ile Batı’nın, Müslümanlık ile Hıristiyanlığın ve birçok farklılıkların çatışması, savunma stratejisinin hayata geçirilmesi’ şeklindedir. Burada kadim kültürler güç ile değer arasında sıkışmış bir vaziyettedir. Bu sıkışmışlık da bölgede sürekli güvenlik sorunu üretmektedir. İşte bu güvenlik sorunun çözüm olanakları bu makalenin de problemdir.

Çalışmanın amacı ve sınırlılıkları, Kafkasya’da özelde de Kuzey Kafkasya’da sürdürülebilir bir güvenlik olanakları olup bu olguya bölgenin sosyolojik, tarihsel, antropolojik özellikleriyle gerekli ilgiyi göstermektir. Narratif (anlatısal) olarak yapılacak olan böyle bir analiz güvenlik stratejisi açısından da problemi çok boyutlu görmemizi sağlayacaktır.

1.1. Kavramsal ve Kuramsal Çerçeve

Uluslararası olaylarca yönlendirilen bir ritme bağlı olarak zaman içerisinde bir takım kuramsal yükseliş ve inişlerin olduğu (Kahler, 1997: 41) göz önünde

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

bulundurulursa her zaman için nasıl bir kuramsal çerçeve ile problemlerin çözümleneceği baştan bir sorun haline gelmektedir. Uluslararası ilişkiler alanında sıklıkla başvurulan kuramların başında ‘dengeleme kuramları’ gelmektedir (Waltz, 1969: 304-314; Morgenthau, 1970; Kaplan, 1969 : 291-303). Bu kuramlara bağlı olarak soğu savaş sonrası dönemde beraber ABD’nin tek kutuplu denge fonksiyonunu sürdürdüğü iddia edilmişti. Askeri, ekonomik, teknolojik, nüfus ve toprak gibi güç unsurlarıyla Amerika’nın küresel düzeyde üstün bir hâkimiyeti söz konusu olduğu bir gerçektir. Onun gücü dünyanın her yerinde hissedilmektedir (Brooks and Wohlford, 2008). Fakat paralel olarak AB, Rusya, Çin ve Japonya’nın yükselen varlığı ile çok kutuplu bir dünyadan bahsedilmektedir¹.

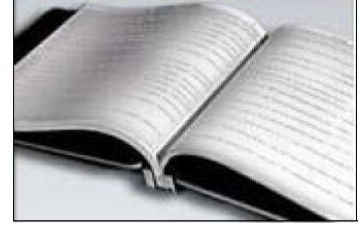
Ayrıca Amerikan tek kutupluluğunun sona ermesi ile çok kutuplu bir uluslararası sisteme geçileceğine dair yapılan tahminlere rağmen, ortaya çıkacak dünyanın kutupsuz (apolarity) yani hiçbir süper gücün mevcut olmadığı ve istikrarsızlığın hüküm sürdüğü bir hale dönüşebileceği ihtimali de akıldan çıkarılmamalıdır (Uzer, 2013: 69-93).

Şimdiye kadar güvenlik paradigması, Küresel Güçler arasındaki dengelerin büyük devletlere, oradan bölgesel devletlere ve nihayet yerel güçlere kaydığı yukarıdan aşağıya dizayn edilmiş

tümdengelimci bir süreci içerdi (Davutoğlu, 2013; Baylis, 2008: 75-76). Özellikle 1945-1991 arası süren iki kutuplu sistemde, büyük güçler arasında meydana gelen uluslararası sistemi aşırı güçlenerek tehdit eden bir ülkenin başka devletlerce ittifaklar kurularak ve silahlanarak oluşturulan güç dengesi (balance of power) artık yerini başka stratejilere bırakmak zorundadır (Uzer, 2013: 69-93). Fakat gelinen son süreç klasik denge kuramlarını anlamsız kılmaktadır. Bu durum da gösteriyor ki tümdengelimci sürdürülebilir bir güvenlik artık tek başına işlevsel değildir ve yeni dengesizliklere gebe dir. Çünkü gelişmiş-az gelişmiş, merkez-çevre gibi karşıtlıklar üzerine kurulu eskinin bütün tümden gelimci anlayış küreselleşme ile beraber anlamını yitirmekte (Erbaş, 1999: 8; Knutsen, 2006: 367) ve hatta bunlar daha karmaşık hale gelmektedir.

Güçlüler arasında bir dengelyi içeren bu tür paradigma güçlü argümanlara sahip olma özelliğini taşıyor olmakla beraber sürdürülebilir bir güvenlik, özellik soğuk savaş sonrası ve küreselleşmenin etkisiyle (bazen de küreyerelleşme) de yerel güçlerden bölgesel devletlere oradan da küresel güçlere doğru dizayn edilmiş aşağıdan yukarı bir paradigmanın desteğiyle ancak mümkündür. Unutmayalım koca bir vücudun önce hastalanıp sonra onun ölümünü gözle görülemeyen bir virüs başlatmaktadır. Bu argümana Ortadoğu’da, özelde de Irak’ta bu paridgmanın nispeten çalışır halini örnek olarak verilebilir. Yerel cemaatler

¹ Bkz.: http://turkish.ruvr.ru/2012_12_12/cok-kutuplu-dunya-duzeni/ (Erişim, 14.02.2014).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

arasındaki denge ya da dengesizlik bölgesel sonuçlar, oradan da küresel sonuçlar doğurmaktadır. Örneğin petrol boru hattına yapılan sabotajların önlenmesi için maaş karşılığı hatları korumaya soyunan bölgedeki en güçlü aşiret Ubeydiler olmuştur. Irak'ın en güçlü aşiret reislerinden Şeyh Hatam el-Assi el-Ubeydi, hatları korumak için ABD ile kontrat yapmışlardı. ABD'nin, aşiretinden yüz koruma için aylık adam başı 100 dolar veriyordu².

Burada sürdürülebilir güvenlik konusunda “güç”, “güvenlik”, “tehdit” ve “çıkar” gibi, realizmin oldukça popüler kavramlarının yanı sıra, yakın zamana kadar arka plana itilmiş “kültür” ve “kimlik” gibi kavramlar da masaya yatırılmalıdır. Bu konuda komplike bir yaklaşım olarak ‘konstruktivizm’ benimsenebilir. Konstruktivizmin güvenlik yaklaşımının literatüre en önemli katkısı geleneksel olguların dışına çıkarak, kimlik ile çatışma-güvenlik arasındaki bağıntıyı açıklamış olmasıdır (Ertem, 2012, 177-237; Kaya, 2008: 11; Ateş, 2008: 213-235).

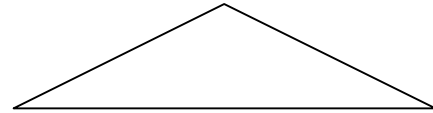
Uluslararası ilişkileri aktörler ile sistem arasında karşılıklı sosyal etkileşimin bir ürünü olarak tanımlamayan Wendt (1994: 384-397), maddi faktörlerin yanı sıra, normatif faktörlere de vurgu yapan siyasi eylemlere yön verdiğine inandığı “kimliği”

de en az onlar kadar önemli görür. Burada “konstruktivizmin en önemli vurgusu devletlerin “sosyal bir varlık”, uluslararası iliksilerin ise “sosyal bir alan” olduğu düşüncesidir. Bu bağlamda sürekli olarak uluslararası kuralların, normların, kurumların, düşünsel unsurların ve bilişsel faktörlerin siyasi rolüne dikkat çekilmektedir” (Ertem, 2012:184)

Küreselleşme süreciyle beraber dünyanın her yerinde olduğu gibi Kafkasya’da da stratejik konumlara göre sürdürülebilir güvenlik için şu üç aktör dikkate alınmalıdır: Küresel güçler, Bölgesel güçler ve Yerel güçler (Davutoğlu, 2013: 125-126).

Grafik.1: Güç Dengesi

Küresel Güçler
(ABD, AB, Rusya, Japonya)

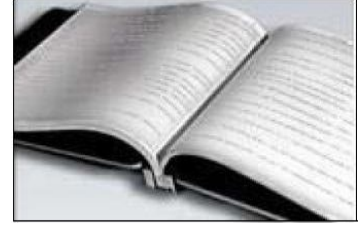
Yerel Güçler
(Gürcistan,
Azerbaycan,
Ermenistan,
Kuzey Kafkasya
Cumhuriyetleri)

Bölgesel Güçler
(Türkiye, İran,
İsrail)

Buradaki uluslararası ilişkilere güç ya da piyasa etkileşimi gibi maddi yapılar yerine fikirler, normlar, kültürler ve algılamalar

² Bkz.:

<http://arsiv.zaman.com.tr/2003/09/01/dis/default.htm>
(Erişim, 12.02.2014)

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

sayesinde oluşan sosyal yapılar ekseninde değerlendirme olanağı veren konstruktivist (Sandıklı ve Emekler, 2011: 31) bir anlayışla bakılarak bir taraftan yukarıdan aşağı süren dengenin sürdürülebilmesi için diğer yandan aşağıdan yukarı cereyan eden bir paradigma hayata geçirilmeli. Çünkü “güvenlik, süper güçlerin güvenliğine indirgenemeyecek kadar geniş ve derin, sadece maddi öğeler ve güç mücadeleleriyle açıklanamayacak kadar toplumsal hafıza, kimlik, algılama, inanç ve normları da barındıran çok boyutlu bir kavramdır” (Sandıklı ve Emekler, 2011: 32):

Son zamanlarda artan bir şekilde Kafkasya, Rus-İran, ABD-AB ve Türkiye'nin aktör olduğu çıkar çatışmasının zemini. Ekonomik güvenliği sağlanmamış bir bölgenin siyasi ve enerji güvenlikleri de tehlikede olduğu da bir gerçektir.

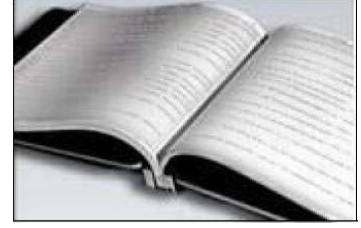
Yukarıdan aşağıya küresel güçlerden Rusya'nın bölgeye ilişkin tavrı önemlidir. Tarihsel açıdan bölgede kitlesel göçlere neden olan huzursuzluklar Rusların bölgeye ulaşmasıyla başlamıştı. Günümüzde ise mesele “Rusya'nın talebi olan ve onun işine yarayan tek kutuplu istikrar mı yoksa Rusya dışı güçlerde yer aldığı çok kutuplu istikrar mı?” sorusunun nasıl cevaplanacağıdır. Şimdilik Rusya, Kuzey Kafkasya'daki istikrarsızlığı en önemli iç tehdit olarak görüyor ve sorunu silahlı güçlerle çözmeyi planlıyor” (Özkan, 2012).

Rusya bölgede nüfuz alanını genişletmek ve güçlü tutmakla kendi asgari sınırlarını güvence altına almak istemektedir. Bu tutumu Soçi olimpiyatlarının neden orada yapıldığının da anlaşılır kılmaktadır.

ABD ve AB'nin tavrına ilişkin ise şunları söylemek mümkündür: ABD, bölgeye yönelik çıkarlarını bölgedeki enerji kaynakları merkezli tanımlamaktadır. SSCB'nin dağılmasından sonra bölgeye yönelik çıkarların tanımlanmasında jeopolitik unsurlar da ön plana çıkmıştır. Kafkasya bölgesi AB için çok önemli bir yere sahiptir. Güney Kafkasya bölgesi Avrupa kıtasının enerji sağlayıcısıdır. Bakü – Tiflis – Ceyhan boru hattı bu bağlamda büyük önem taşımaktadır. Yine Şahdeniz yatağında çıkan doğalgazın Bakü –Tiflis – Erzurum boru hattı ile güvenli bir şekilde Türkiye ile AB pazarlarına çıkışının sağlanması bölgenin AB için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır³.

Türkiye'nin Kafkasya'ya yaklaşımı, bölgedeki üç Kafkas ülkesinin (Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan) katılımıyla kapsamlı işbirliğinin kurulması arzusuyla şekillenmektedir. Bu çerçevede söz konusu ülkelerin bağımsızlıklarının pekiştirilmesi, toprak bütünlüklerinin korunması ve

³ Örneğin “Rus içişlerine bağlı silahlı güçlerden 25 binini 2012 içinde Çeçenistan'dan Dağıstan'a kaydırır: Bkz.: Mustafa Güven, “Devlerin Kafkasya Aşkı”; <http://akademikperspektif.com/2012/08/05/devlerin-kafkasya-aski/> (Erişim, 17.02.2014)

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

ekonomik potansiyellerinin hayata geçirilmesine önem vermektedir⁴.

Türk dış politikasındaki sürekli pragmatik eğilimin varlığı Kafkasya’da pragmatik zafiyete uğratmaktadır. Türk dış politikasının ısrarla Gürcistan yanlı tavrı Abhazlar için hayal kırıklığı yaratmaktadır.

İran’ın bölgeye tam kapasite ile müdahil olması hep sınırlı çerçevede olmuştur. İran, bölge dışı aktörler olarak tanımladığı AB, ABD ve NATO’nun bölgedeki yayılmasından rahatsızlık duymaktadır. Kafkasya’daki her türlü sıcak çatışma ve kontrolsüz istikrarsızlığın kendi milli güvenliğini tehdit ettiğini düşünen İran, bu çerçevede her türlü çatışmaya karşı çıkmaktadır (Gafarlı, Çınar ve Balcı, 2012: 291-303).

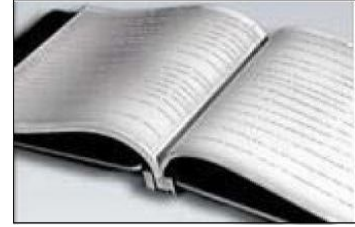
Bütün bu aktörler kendi dinamiklerini bölgedeki gelişmeleri kontrol edebilecek bir güç parametrelerine dönüştürme çabası içerisindedir. Birindeki ilerleme diğerinde gerileme algısına yol açtığı andan itibaren eksen değişimin meydana geldiği sürdürülebilir güvenlik zafiyete uğrayacaktır. Örneğin bazı küresel ve bölgesel güçler Gürcistan üzerinden geliştirdikleri stratejiyi Kafkasya’nın kadim halklarından olan Abhazların daha

çok Rusya’ya yaklaşmasına yol açmaktadır.

1.2. Kuzey Kafkasya’da Durum

Jeopolitik, jeoekonomik, jeokültürel ve jeostratejik öneminden dolayı tarih boyunca büyük güçlerin, günümüzde de küresel güçlerin nüfuz mücadele alanı olması nedeniyle Kafkasya her zaman hassasiyetini korumuştur. Özellikle sahip olduğu kaynakları ve buna paralel çok etnikli ve çok kültürlü yapısının yol açtığı bağımsızlık mücadeleleri ve çatışmalarıyla Kafkasya, Ortadoğu’dan sonra en çok dikkat çeken bir bölgedir. Kafkasya bölgesi, jeopolitik ve coğrafik olarak Kafkas dağlarının yol açtığı iki havzadan meydana gelir: Kuzey Kafkasya ve Güney Kafkasya. Kuzey Kafkasya, Rusya Federasyonu’nun parçası olan Adıgey, Dağıstan, Kabardin-Balkar, Karaçay-Çerkes, Kuzey Osetya, İnguşetya ve Çeçenistan gibi cumhuriyetlerden meydana gelirlerken Güney Kafkasya, SSCB’nin 1991’de dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşmuş olan Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan devletlerinden oluşmaktadır. Bir de Abhazya’yı hesaba katmak gerekmektedir. Çünkü Kafkasya’nın jeopolitik önemi coğrafi konumunun yanı sıra bölgenin sosyokültürel dokusundan da kaynaklanır.

⁴ http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-guney-kafkasya-ulkeleriyle-iliskileri.tr.mfa; en son olarak Dışişleri Bakanı Davutoğlu’nun Azeri-Gürcü görüşmeleri için bkz.: <http://www.sondakika.com/haber/haber-turkiye-azerbaycan-gurcistan-disisleri-bakanlari-5688502>, Erişim: 20.02.2014.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

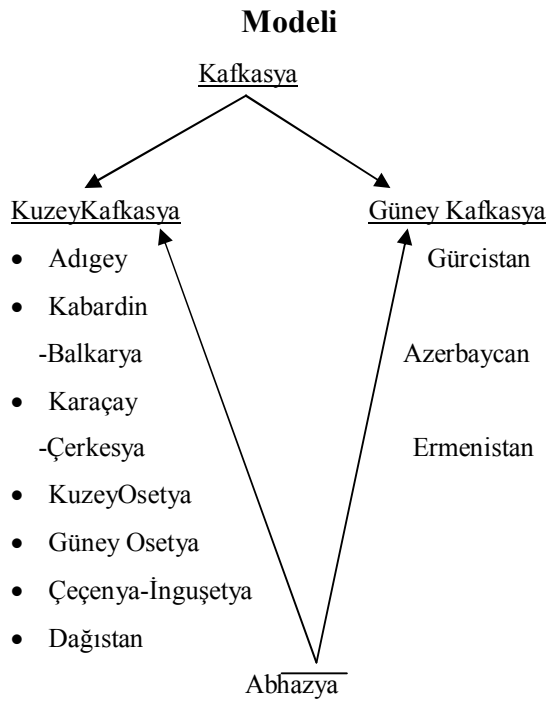
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:440 K:276

<http://www.akademikbakis.org>

Grafik.2: Güç Dengesinde Kilit Taşı

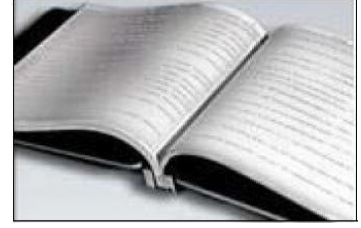

Bunlardan Abhazya'nın özel bir yeri vardır. "Türkiye'den başlayarak yatay çizgi ile Doğuya uzanan bir güvenlik "blok"u ile kuzeyden güneye inen Rusya-Ermenistan-İran bloku"nun (Mehdiyev, 2012: 45) keştiği yerde adeta bir kilit taşı gibi durmaktadır. Ayrıca coğrafik olarak güneyde Karadeniz sahilinde yer almasına rağmen tarihsel, kimlik- aidiyet duygusu ve kan bağları bakımından kuzeydeki kuzenlerine daha yakındırlar. Örneğin "Çarlık Rusya'sının yıkılmasından sonra 11 Mayıs 1918'de ilan edilen Kuzey Kafkasya Cumhuriyetine coğrafik olarak kendisi güneyde olmasına rağmen Abhazya da girmişti" (Sürmeli, 2001: 24). Dil açısından Karaçay-Çerkes'de bulunun

Abazalar (Ruslar onlara Abazin derler) ile hemen hemen aynı dili konuşurlar, aralarında şive farklılıkları vardır. Adıge-Çerkes-Kaberdeyler'le de dilsel genetik bağları söz konusudur. Zaten bağımsızlık mücadelesinde de en çok onlardan destek aldılar. Hatta Kuzey Kafkasya diasporasının çoğu Abhaz yanlısı davranmıştı.

Abhazya (Aslan, 2009: 96-108) 1931 yılında Joseph Stalin ülkeyi Gürcistan'ın bir parçası yapana kadar uzun ve kesintisiz süren bir devlet geleneğine sahipti. 8. ve 10. yüzyıllarda Abhazya, Açıba hanedanının hüküm sürdüğü, 13. Yüzyıldan 1864'e kadar da Çaçba hanedanı tarafından yönetilen bir devlettir. 1810 yılında bağımsız Abhazya Prensiği küçük komşu Gürcistan devletlerinden tamamen ayrılarak Rusya'nın himayesine girdi. Abhazya Prensiği 1864 yılında Rusya tarafından ilhak edildi. 1917 Rus Devrimi ile birlikte Sovyetler Birliği'nin bir parçası haline gelen Abhazlar, Abhaz Halkları Konseyi'ni kurdular ve Abhazya devleti olarak yeniden tarihteki yerini aldı.

Abhazya Sovyetler Birliği içinde Abhaz, Gürcü, Rus ve diğer Sovyet halklarının birleşiminden oluşan bir devlet konumundaydı. 1921 yılında Abhazya Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kuruldu. Abhazya 1931 yılında Gürcü Stalin'in emriyle Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti statüsünü kaybetti ve Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlı "Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti" konumuna

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

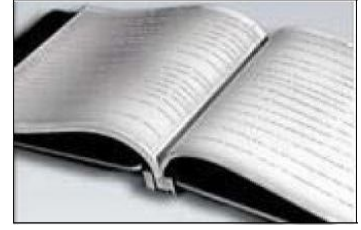
düşürüldü. Yine de Abhazya Sovyet anayasası çerçevesinde devlet statüsündeydi: Bir devlet sembolü, hükümeti, seçilmiş parlamentosu ve milletvekilleri mevcuttu.

17 Mart 1991 tarihinde Birlik genelinde yapılan referandumda Abhazya halkının %98,6'sı yeniden şekillendirilen SSCB'nin muhafazası yönünde oy kullandı. Oysaki Gürcistan 9 Nisan 1991'de kendi yaptığı referandumda bağımsız Gürcistan Cumhuriyeti'nin yeniden eski statüsüne döndürüldüğünü beyan etti.

14 Ağustos 1992'ye Gürcistan silahlı birlikleri Abhazya'ya saldırı başlattı. Karadan, denizden ve havadan yapılan saldırılarla Abhazya'nın Gal, Oçamçıra, Suhum ve Gagra kentleri işgal edildi. Abhaz halkı bu saldırıya karşı direnişe geçti. Abhaz, Adige, Abazin, İngus, Kabardey, Çerkes ve Çeçen halklarının temsilcilerinin katıldığı 'Dağlı Halklar Konfederasyonu' adıyla 1989'da bir örgüt kurulmuştu. Daha sonra sırasıyla 'Kafkas Halkları Konfederasyonu, 'Kafkasya Federasyonu' adını alan bu örgüt Abhaz halkının özgürlük mücadelesini sonuna kadar destekledi. Savaş, önce Abhazya'nın şehirleri olan Gagra'nın, daha sonra da Suhum, Oçamçıra ve Gal bölgelerinin Gürcü ordusunun işgalcilerden kurtarılması ile 30 Eylül 1993'de sona erdi.

1993 yılından bu yana (30 Eylül 2003'de istilacı Gürcistan kuvvetlerine karşı kazanılan zaferden sonra), Abhazya kendini demokratik bir şekilde yöneten

fiilen bağımsız bir devlet haline getirmiştir. Bağımsız Abhazya anayasası 1994 yılında kabul edilmiş ve 1999 yılında ülke çapında düzenlenen referandumla da onaylanmıştır. Aynı yıl, 1999'da, Abhazya Devletinin Bağımsızlık Kanunu kabul edildi. 2008 yılındaki resmi tanıma öncesinde, Abhazya'nın anayasası, bayrağı, milli marşı ve diğer devlet sembolleri mevcuttur. Seçilmiş bir parlamentosu, bir devlet başkanı, başbakanı ve bakanlar kurulu, kendi bağımsız dış politika, küçük ama etnik bir ordusu, iç ve dış sınır kontrol birlikleri, hukuk sistemi ve devletin gözetiminde bulunan sosyal ve ekonomik kurumları bulunmaktadır. Abhazya karlı turistik altyapısını, tropikal tarım koşullarını ve doğal kaynak avantajlarını (madencilik, ormancılık, balıkçılık vb) kullanmak suretiyle belli bir ekonomik faaliyet seviyesine erişmeyi başarmıştır. Bu süre içinde üç devlet başkanlığı ve dört parlamento seçimi yaşanmıştır. Aynı zamanda, özgür bir medyaya, dini inançların serbestçe ifade edilebildiği ve ülkede yaşayan değişik etnik grupların kültürel kurumlarının (ibadet merkezleri, okullar, sanat ve kültür merkezleri vb.) sorun yaşamadan faaliyet gösterebildiği bir ortama sahip bulunmaktadır. Bugün devletlerarası hukuk açısından, daimi bir nüfus, tanımlanmış bir toprak parçası, bir hükümet, diğer devletlerle ilişki kurabilme kapasitesiyle Abhazya, devlet sayılabilmek için aranan tüm kriterleri karşılamaktadır. 20 yıldan bu ana Gürcistan'ın yetki alanı ve kontrolü dışında kendi kendini yöneten bağımsız bir devlettir. Rusya, 26 Ağustos

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

2008 yılında Güney Osetya'nın yanı sıra, Abhazya'yı da tanıdı. Abhazya, Rusya Federasyonu tarafından tanındığı andan itibaren tam yetkili devlet konumuna gelmiştir. Bu tanıma bu bağımsız ülkenin fiili varlığının kabulü ve resmiyete dönüştürülmesidir. Rusya'nın dışında sırasıyla Nikaragua (5 Eylül 2008), Venezuela (10 Eylül 2009), Nauru (15 Aralık 2009), Vanuatu (29 Nisan 2010), Tuvalu (29 Eylül 2011) tanımıştır. Devletlerarası hukuka göre, BM üyesi iki devlet tarafından tanınmak Abhazya'nın kendi kendini yöneten bağımsız bir devlet sayılması için yeterlidir. Abhazya nihayet güvenliği ve politik geleceği teminat altına alınmış resmen tanınan ülkeler seviyesine yükselmiştir.

Abhazya'nın diğer devletler tarafından tanınmama gerekçesi ise çoğunlukla konunun devletlerarası hukuka aykırı olması değil, daha çok siyasi ve jeopolitik nedenler yüzündendir. Bölgenin istikrarı için artık bu durum değişmelidir. Ülkenin uluslararası arenada çok yakında geniş bir kitle tarafından tanınması beklenmektedir ve bu durum Batı Transkafkasya'da siyasi istikrarın oluşturulmasına ve Avrupa'nın bu bölgesi için mükemmel ekonomik ve sosyal gelişim olanakları yaratılmasına olanak sağlayacaktır.

Abhazya örneğinde olduğu gibi, Kafkasya'da yer alan bütün siyasi yapılar SSCB'nin kendi iç sürecinin işleyişine paralel olarak değişik statüler elde etmişlerdir. SSCB'nin 1991 yılında

dağılması ile beraber bu cumhuriyet ve özerk bölgelerin statüleri bölgede güvenlik ve istikrarsızlığın kaynağı haline geldi ve bu durum halen devam etmektedir. Abhazya da bunlardan bir tanesidir, belki de kilit konumda olup en önemlisidir. Şöyle ki: Kafkasya'nın Karadeniz'e açılımını sağlayan ve Karadeniz havzasının güvenliğini de etki eden iki önemli limanından biri Batum, şimdiki Gürcistan'ın sınırlarına dahil bulunurken diğeri Suhum, Abhazya'nın başkentidir. Bu yüzden K. Kafkasya'daki güvenlik ve istikrar arayışları her ne kadar Transkafkasya'daki bölgesel ve bölge dışı güçler arası mücadeleden ayrı düşünülemezse de kendine özgü nitelikleri dikkate alınmadığı zaman özelde Kuzey Kafkasya'daki güvenlik ve istikrarı anlamak da mümkün olmayacaktır. Kafkasyalıların Karadeniz'e çıkış yolunun Abhazya'dan da geçiyor olması güvenlik sorunlarının başında Abhazya'nın siyasi ve ekonomik bağımsızlığını güçlendirip koruyabilmekten geçer. Hatta "Karadeniz'e kıyısı olan ülkelerin arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi Abhazya'nın da katılımıyla mümkündür. Rusya kendi Karadeniz filosuna sahiptir ve NATO'nun da bölgede gemileri mevcuttur ve Ağustos 2008'deki krizde⁵ Rusya ve

⁵ Rus-Gürcü savaşı ile birlikte Karadeniz'de ipler gerilmeye başladı. Ancak savaş öncesinde de ABD'nin girişimleriyle Karadeniz'in NATO'nun Rusya'ya karşı bir tatbikat alanına dönüşmeye başlamış olduğu da ortaya çıktı. 14 Temmuz'dan bu yana Karadeniz'de ABD gemilerinin de katılımıyla üç NATO tatbikatı yapıldı. NATO'nun "Barış İçin İşbirliği" programı kapsamında Karadeniz'de 14 Temmuz'da başlayan Sea Breeze 2008

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:440 K:276

<http://www.akademikbakis.org>

NATO, ABD gemileri arasında yakın temas tehlikesi söz konusu olmuştur. Abhazya'dan geçen demir yolu hattının tekrardan açılmasıyla Abhazya, Gürcistan, Ermenistan ve Rusya gibi birçok ülke fayda sağlayacaktır. Abhazya'nın tanınması ve Abhazya-Gürcistan arasında dostça komşuluk ilişkilerinin oluşturulmasıyla Karadeniz bölgesindeki sınır ülkeler arası tansiyonda ortadan kalkacaktır. Tanınma kaçınılmazdır ve ne kadar erken gelirse her şey için o kadar iyi olacaktır”⁶.

Harita.1: Kafkasya Jeopolitiği.

(Deniz Meltemi 2008) tatbikatı 26 Temmuz'da sona erdi. NATO'ya üye olmak isteyen bölge ülkelerinin de katıldığı bu tatbikatta Ukrayna, ABD, Almanya, Azerbaycan, Belçika, Danimarka, Ermenistan, Fransa, Gürcistan, İngiltere, Kanada, Letonya, Makedonya, Romanya ve Yunanistan yer aldı.

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/6446/NATO-Rusya_gerginligi.html (Erişim, 12.02.2014)

⁶ Bkz.:Kafkasolog George Hewitt ile röportaj: http://www.kafkasfederasyonu.org/dokuman/roportaj_george_hewitt.htm

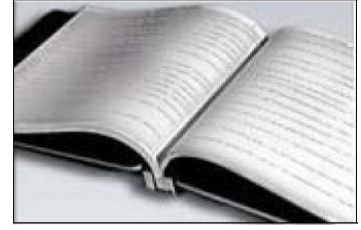
Zamanında Kafkasya için yukarıdan aşağıya Kafkas İstikrar Paketi önerilmişti. Fakat bu önerinin bir süre sonra ölü doğum olduğu anlaşıldı. 18 Kasım 1999'da dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından İstanbul'daki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (Agit) zirvesinde ortaya atılan bu pakt Başbakan R. T. Erdoğan tarafından 'Kafkasya İstikrar ve İşbirliği Platformu' şeklinde tekrar dile getirildi⁷. Oysa 'Kafkas İstikrar Paketi' yanı sıra aşağıdan yukarı "Kafkas Yerel İstikrar Paketi" hayata geçirilmelidir. Bu sayede bütünlük sağlanmış olacaktır. Aksi takdirde bütünlüğü bozulmuş her yapı güvensizlik ve istikrarsızlık üretir. Bu yüzden 'Kafkas Yerel İstikrar Paketi' kurulup ve işletilmelidir.

Kafkasya bölgesini etkileyen ve bölgeden direkt ve dolaylı etkilenen ülkelerin ortak güvenlik kaygısı terör⁸ bölgedeki federe cumhuriyetleri ekonomik güvenlik vs.den. daha çok etkilemekte dolayısıyla bölgenin istikrarına da farklı yansımaları olmaktadır. Özellikle Dağıstan gibi bölge cumhuriyetleri, Rusya'nın merkezi

⁷ <http://www.hurriyet.com.tr/dunya/10767661.asp>

(Erişim: 11, 02, 2014)

⁸ Radikal İslamcı lider Doku Umarov'un Ekim 2007'de ilan ettiği "Kafkas Emirliği" tarafından düzenlenen toplam terör eylemi sayısının 2008'de 373 iken 2009'da yüzde 34 oranında bir artış göstererek 511 rakamına ulaştı. Kafkas Emirliği' 2010'da 583, 2011'de ise 546 farklı terör eylemi düzenledi. Çeçenistan'da 2010'da 80, 2011'de 59 terör eylemi gerçekleştirildi. Öte yandan aynı grup, İnguşetya'da 2011'de 99 ve 2010'da 69, Kabardino-Balkar'da 2010'da 113 ve 2011'de 87, Dağıstan'da ise 2010'da 267 ve 2011'de 315 eylemle gündeme geldi. (<http://csis.org/expert/gordon-m-hahn>)

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

otoriteden almış olduğu parasal yardım⁹ onları merkezi otoriteye daha bağımlı hale, kendi iç rekabeti azalmış ve dolayısıyla istikrarsızlık üreten bir kaynağa dönüşmüştür.

Genel olarak bakıldığında Kuzey Kafkasya'da güvenlik zafiyeti meydana getiren eylemlerin sebepleri yerel unsurlara göre nedenleri farklılık gösterdiği görülecektir. Örneğin Abhazya'de ulusçuluk, Dağıstan'da dinsel radikalizm, Çeçenistan'da dinsel radikalizm ve Rusya Federasyonundan ayrılma, Güney Osetya'da Gürcistan'dan ayrılma şeklindedir. Hepsinin ortak sorunu yolsuzluk ve iş olanaklarının azlığıdır.

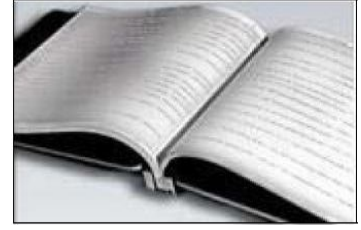
Yerel unsurların bu istikrarsızlığı ve çatışma durumu bölgesel güçlere oradan da küresel güçlere doğru yayılmaktadır. Örneğin SSCB'nin yıkılması ile Türkiye diasporasındaki Kuzey Kafkasyalı toplulukların anavatanlarıyla aralarındaki mesafenin kalkmasının sonucu Türkiyeli Çekresler ve/veya Kuzey Kafkasyalılar arasında kendi kimliklerine, Kafkasya'ya

yönelik motivasyonları artmıştır. Yine de Çeçenistan'ın durumu, Abhazya'nın bağımsızlığı, Güney Osetya'nın arafta olması kendi içinde kırılğanlıklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yüzden Rusya'nın "Türkiye'nin 'Adıge-Çerkes' faktörünü kullanarak Kafkaslarda yeni, geniş ve ölçülü bir jeopolitik oyun oynayacağı" beklentisi¹⁰ her zaman olmuştur. Diğer yandan Türkiye, Güney Kafkasya'daki çözümlenememiş ihtilafları oluşturan Yukarı Karabağ, Güney Osetya ve Abhazya ihtilafları, hem bu bölgenin hem de Avrasya'nın güvenliği açısından önemli bir tehdit oluşturduğunu kabul etmekte ve Kafkasya ülkelerindeki tüm ihtilafların barışçı yollardan çözümünün bu ülkelerdeki siyasi istikrara ve ekonomik refaha katkıda bulunacağına, ayrıca ikili ve bölgesel işbirliği için yeni ufuklar açacağına ilişkin inancı dile getirmektedir.

Toprak bütünlüğünün ihlali son derece anlamsız bir tepki olarak görülmektedir. Çünkü Abhazya'nın tanınması Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü ihlali olarak değerlendirenlerin aynı tepkiyi Kosova'nın tanınırken Sırbistan'ın toprak bütünlüğünün ihlali olarak görmedikleri sık sık dile getirilmektedir.

⁹ Kuzey Kafkasya cumhuriyetlerinin tamamı ve diğer idari birimler ekonomik olarak ayakta durabilmek için en uygun ve en kolay olarak merkezi hükümet sübvansiyonlarını görmektedir. Bunlar arasında en yüksek sübvansiyon desteği alan cumhuriyet, gelirlerinin %80'ini Moskova'dan gelen Dağıstan'dır. Dağıstan Kuzey Kafkasya cumhuriyetleri arasında en fakir olanıdır. Bölgede yer alan cumhuriyetler arasında Kabardey-Balkar gibi daha başarılı olanlar bile bazı gereksinmelerini federal bütçeden karşılamaktadır. Dolayısıyla bu durum Kuzey Kafkasya'yı Moskova'ya bağlamaktadır. (bkz.: Alexandru Lionu: <http://docs6.chomikuj.pl/1632232954.PL.0.0.CRS.-Vol.-5.-nr.-1.-Art.-5.pdf>)

¹⁰ Bkz.: Andrey Serenko, *Кавказский Узел*, <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/141155/> (Erişim, 19.02.2014)

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

2. SONUÇ

Genel olarak dünyada elli ülkeye dağılmış bir şekilde yaşayan diasporadaki Kuzey Kafkas-Çerkes nüfusu diğerlerine göre daha güvenilir kabul edilen kaynaklarda üç ile beş milyon arasında bir sayı ifade edilmektedir (Natho, 2009: 347). Bunların büyük bir çoğunluğu da Türkiye’de bulunmaktadır.

2002 yılı itibarıyla Kafkasya’da Çerkes-Adıge nüfusu 700 ile 750 bin civarında (Chirikba, 2006: 29-39; Tavkul, 2009: 34) kalmıştır. Bu verilere göre, Rusya Federasyonundaki Çerkesçenin bir diyalektiği olan Kabardeyce konuşanların sayısı 580,475’tir (Kabardin-Balkarya’daki, Karaçay-Çerkesk’teki ve Rusya’nın diğer yerlerindeki Kabardeyleri içermektedir). Diğer Adigece diyalektiğini (Temirgoy, Bijeduğ, Şapsığ, Abzakh vs.) konuşanların sayısı ise 131,756’dır. Türkiye’de ise yoğunluklu olarak Samsun ve civarı, Kayseri (Uzunyayla), Düzce-Adapazarı, Eskişehir olmak üzere Türkiye’nin bütün şehirlerde Çerkes-Adıgeye rastlamak mümkündür. Yaklaşık 3 milyon civarında oldukları söylenmektedir. Fakat dünya genelinde etnik köken, dil ve din araştırmaları yapan Amerikan merkezli United States Center for World Mission (USCWM) adlı vakfın Aralık 2008 verilerine göre ise Türkiye’deki Çerkesler 910 bin civarındadır.¹¹

Berje’ye göre 19. yüzyılın ilk yarısındaki Abhaz nüfusu ise 130 bin 163 kişidir. 1897 sayımına göre Abhazya’daki Abhaz nüfusu 59 bin 469 kişidir. 2013 verilerine göre 122 bin kişi civarındadır. Türkiye’de ise aşağı yukarı 100 bin Abhaz daha ziyade Düzce, Sakarya, Bilecik, Bursa (İnegöl) Eskişehir ve Adana’da yaşamaktadır (Atlas Dergisi, 2013: 14).

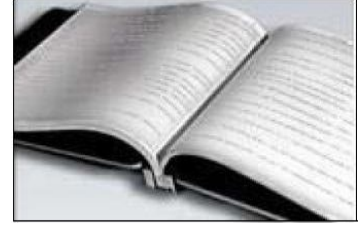
Ocak 2012 yılı itibarıyla Gürcistan’ın toplam nüfusu 4,497,600’dür. Bu nüfusun da %83’ü kadim olarak Gürcüdür.¹² Diğerleri, Rus, Ermeni vs.den oluşmaktadır. Rusların 1801’de Gürcista’nın İlhakından sonar belirli tarihi periyotlarla Müslüman Gürcüler (kendilerine Çveneburi derler) Türkiye’ye göç etmişlerdir. “Türkiye’nin özellikle kuzey kuşağına yerleştiler. Karadeniz kıyısı boyunca, bugünkü Rize, Giresun, Ordu, Samsun, Sinop, Amasya ve Tokat illeri bu yerlerin başında gelir. En çok nüfusu ise Ünye, Ordu, Terme ve Çarşamba yöresi almıştır. Daha batıda Bolu, Marmara Bölgesi’nde Düzce, Sakarya, Kocaeli, Bursa ve Balıkesir illeri Çveneburi nüfusunu alan yerlerdir”¹³

Türkiye’deki Gürcü kökenlilerin nüfusu hakkında kesin bir veri olmayıp, eski nüfus sayımlarında Gürcüce bilme esasına dayalı

¹¹Bkz.: <http://www.milliyet.com.tr/default.aspx?aType=SonDakika&ArticleID=1041916> (Erişim: 18.09.2013)

¹² Bkz.: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=24835>; <http://www.ethnologue.com/language/kat> (Erişim 21.02.2014).

¹³ Bkz.: <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87veneburi> (Erişim 21.02.2014).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

olarak nüfusları yaklaşık 60.000'dir. Bugün Gürcü kökenlilerin 149 bin civarındadır¹⁴.

Görüldüğü üzere, Türkiye'nin sahip olduğu bu Kafkas diaporası ona jeodemografik bir rol yüklediği gibi savunma stratejisi açısından da bir fırsat vermektedir. Çünkü Abhazya'nın güvenliği ve istikrarı, Kafkasya-Karedeniz hattının güvenliği ve istikrarı demektir. Bu da Türkiye'nin güvenliği demektir. Bunun için;

- Gerek Türkiye'nin gerekse Rusya'nın veya diğer bölgeye etki eden aktörlerin stratejik coğrafya, tarih, nüfusun nitelikleri, kültürel, ekonomik, teknoloji ve askeri sermayesi, bölgede başarısı için gereklidir fakat başarının garantisi değildir. Bu yüzden ECO (1985 yılında Türkiye, Pakistan ve İran arasında kurulan Economic Cooperation Organisation) gibi bölgede bölgesel güvenlik amaçlı bir örgütün varlığı bölgeye istikrar getirebilir.

- Güvenlik sorunların başında siyasi ve ekonomik bağımsızlığın güçlendirilip korumak gelir (Mehdiyev, 2012 : 43). Türk işadamlarının Gürcistan ve Azerbaycan'a yatırım yaptıkları gibi Abhazya'ya ve K. Kafkasya Cumhuriyetlerine de yatırım yapabilir, en azından yatırım yapacakların önü açılabilir. Böylece oluşacak olan bölgesel mikro ölçekli ekonomik güç dengesi jeopolitik etkiye dönüşerek makro etkiler yaratması olasıdır.

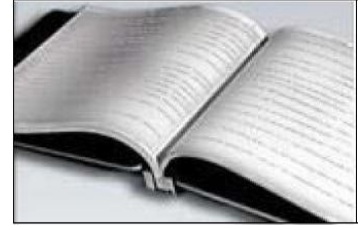
- Zengin Çerkes işadamlarının birleşmesine ve bu birleşmenin de meclis nezdinde etkili olmalarına olanak sağlanmalıdır. Aksi takdirde bölge tek taraflı Rusya'nın egemenliğine teslim edilecektir.

- Sohum –Trabzon arası gemi seferlerinin yeniden başlanması Türkiye'deki Çerkes-Abhaz nüfusunun basıncını hafifletebilir.

- Suriye'den kaçan Çerkeslerin tekrar Anadolu'da değil Kuzey Kafkasya'da yerleşmeleri sağlanması bölgeye karşı duyarlılığın sürdüğü hissini yaratabilir.

- Kafkasya'da güvenliğin ve istikrarın inşası ve sürdürülebilir bir güvenlik için Türkiye'deki Kafkasya diasporası örgütler aktif görev alıp sürdürebilir. Bunun doğal halde gelişen örnekleri geçmişte meydana gelmiştir. Örneğin Abhazya ve Gürcistan arasındaki çatışma sürecinde Kaf-Fed ve KADK (Kafkas Abhaz Dayanışma Komitesi) barış ve istikrarlı ilişkinin tesisinde önemli roller üstlenmişlerdi. Aynı şekilde Gürcistan Dostluk Derneği vs. gibi Gürcü örgütleri de bu sürece dahil edilmesi önemi sonuçlar doğuracaktır.

¹⁴Bkz.: <http://www.joshuaproject.net/countries.php> (Erişim 21.02.2014).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

3. KAYNAKÇA

Aslan, C. (2009). Türk-Rus-Gürcü İlişkilerinin Merkezindeki Ülke: Abhazya. Akademik Bakış, 16 (2), 96-108.

Akın, T. (2013). Türkiye Rusya Dış Ticaret Pazarı. Adana: Karahan Bitabevi Yayınları.

Ateş, D. (2008). Uluslararası İlişkilerde Konstrüktivizm: Orta yol Yaklaşımının Epistemolojik Çerçevesi. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: X, Sayı:1. 213-235.

Atlas Dergisi (2013). 150. Yılında Kafkas Göçü (özel sayısı). Sayı: 24.

Chirikba V. (2006). Dünya’da Yok Olma Tehlikesi Altındaki Diller, Bu dilleri Korumaya Yönelik Politikalar, Çerkes-Abhaz Dillerinin Durumu”, Yok Olma Tehlikesi Altındaki Diller ve Adıge-Abhaz Dillerinin Konumu Uluslararası Konferansı, Ankara: Kafkas Dernekleri Federasyonu Yayınları, 29-39.

Chirikba, V. (2009). Devletlerarası Hukuk Açısından Abhazya Cumhuriyeti’nin Yasal Konumu ve Statüsü. Abhazya’nın Bağımsızlığı ve Kafkasya’nın Geleceği Konferansı. (S. Babakuş ed.). İstanbul: CSA Global Yayınlar, 18-31.

Baylis, J. (2008). Uluslararası İlişkilerde Güvenlik Kavramı. (Burcu Yavuz, Çev.). Uluslararası İlişkiler Dergisi, Cilt:5, No:18, 69-85.

Davutoğlu, A.(2013). Stratejik Derinlik: Türkiye’nin Uluslararası Konumu” (Seksen üçüncü basım). İstanbul: Küre Yayınları.

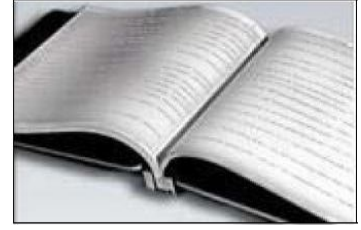
Erbaş, H. (1999). Gelişme Yazını ve Geleceği, Ankara: Doğu Batı Düşünce Dergisi, 8, 11-31.

Gafarlı, O., Y. Çınar ve Ç. Balcı (2012). Kafkasya’da İran-İsrail Çekişmesi ve Güvenlik Sorunları. Uluslararası Kafkasya Kongresi, 26-27 Nisan 2012, (H. Çomak, ed.) Bildiriler Kitabı.

Güven, M. Devlerin Kafkasya Aşkı, <http://akademikperspektif.com/2012/08/05/devlerin-kafkasya-aski/> Erişim: 15 Şubat 2014.

Kaplan, M. A. (1969). Variants on Six Models of the International System, (James N. Rosenau, ed.) in International Politics and Foreign Policy, A Reader in Research and Theory, New York: The Free Press, 291-303.

Kahler, M. (1997). Inventing International Relations: International Relations Theory After 1945, in New Thinking in International Relations Theory,

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

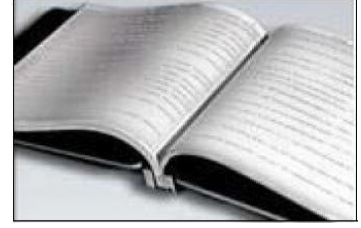
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:440 K:276

<http://www.akademikbakis.org>

- Doyle, (W. / Ikenberry, G. John, eds.). Colorado: Westview Press.
- Kaya, S. (2008).** Uluslararası İlişkilerde Konstrüktivist Yaklaşımlar. A.Ü.SBF Dergisi- 63-3, 83-111.
- Liono, A. (2014).** Economic Survival Strategies in North Caucasus, http://docs6.chomikuj.pl/1632232954,PL_0_0_CRS,-Vol.-5,-nr.-1,-Art.-5.pdf (Erişim, 20.02.2014).
- Kennedy, P. (1989).** The Rise and Fall of the Great Powers, New York: Random House.
- Knutsen, T. L. (2006).** Uluslararası İlişkiler Teorisi Tarihi. (Mehmet Ozay, Çev.). İstanbul: Acılım Kitap.
- Mehdiyev, F. (2014).** Kuzey Kafkasya'da Güvenlik ve İşbirliği, 2012 Hazar Raporu içinde, Hazar Strateji Enstitüsü; (http://www.hazar.org/UserFiles/yayinlar/MakaleAnalizler/Hazar_02_Makale7.pdf) Erişim: 12 Şubat 2014.
- Morgenthau, H. J. (1970).** Uluslararası Politika, Cilt 1, (Baskın Oran ve Ünsal Oskay, Çev.). Ankara: Sevinç Matbaası.
- Natho, K. (2009).** Kafkasya'da ve Kafkasya Dışındaki Çerkesler. (Ö. A. Kurlmel, Çev.). Ankara: Kaf-Dav Yayınları.
- Özkan, G. (2012),** Kuzey Kafkasya'da Terör ve Güvenlik Çıkmazı; Analist Dergisi-Mayıs Dijital Sayısı, Ankara: USAK Yayını. <http://www.usakanalist.com/detail.php?id=277>(Erişim: 20.02.2014).
- Sandıklı, A. ve Emeklier, B. (2011).** 21. Yüzyılda Yeni Güvenlik Anlayışları ve Yaklaşımları, Uluslararası Balkan Kongresi: 21'inci Yüzyılda Uluslararası Örgütlerin Güvenlik Yaklaşımları ve Balkanlar'ın Güvenliği, Kocaeli, 28-29 Nisan, 21-41.
- Sarı Ertem, H. (2012).** Kimlik Ve Güvenlik İlişisine Konstrüktivist Bir Yaklaşım: Kimliğin Güvenliği ve Güvenliğin Kimliği, Güvenlik Stratejisi Dergisi, Say:16, 177-237.
- Stephen, G. Brooks and William, C. Wohlford. (2008).** World Out of Balance: International Relations and the Challenge of American Primacy. Princeton: Princeton University Press.
- Serenko, A. (2014).** *Кавказский Узел*, <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/141155/> (Erişim, 19.02.2014)
- Sürtmeli, S. (2001).** Türk-Gürcü İlişkiler (1918-1921). Ankara: Atatürk Araş. Mer. Yayınları.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

**ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN**

JEL KOD: M-Y * ID:440 K:276**

<http://www.akademikbakis.org>

Tavkul, U. (2009). Kafkasya Gerçeği, (2. Basım). İstanbul: Selenge Yayınları.

Uzer, U. (2013). 21. Yüzyılda Tek Kutupluluk Tartışmaları, Bilge Strateji. Cilt5, Sayı:8, 69-93.

Waltz, K.N. (1969). International Structure, National Force and Balance of World Power. in International Politics and Foreign Policy, A Reader in Research and Theory, (James N. Rosenau, Ed). New York: The Free Press, 304-314 .

Wendt, A.(1994). Collective Identity Formation and the International State. American Political Science Review, Vol: 88. No. 2, 384-397.

http://turkish.ruvr.ru/2012_12_12/cok-kutuplu-dunya-duzeni/, Erişim:14 Şubat 2014.

<http://www.sondakika.com/haber/haber-turkiye-azerbaycan-gurcistan-disisleri-bakanlari-5688502>, Erişim: 20 Şubat 2014.

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası, “Güney Kafkasya Ülkeleri İle İlişkiler”, http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-guney-kafkasya-ulkeleriyle-iliskileri.tr.mfa